

ความสำเร็จของการบริหารจัดการปกครองท้องถิ่นบนฐานเครือข่ายความร่วมมือ: บทเรียนจากโครงการการจัดระบบบริการรองรับสังคมผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์

อลงกต สารกาล*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอความสำเร็จในการบริหารจัดการปกครองท้องถิ่นบนฐานเครือข่ายความร่วมมือผ่านโครงการการจัดระบบบริการรองรับสังคมผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ เพื่อเป็นบทเรียนแก่องค์กรปกครองท้องถิ่นอื่น ๆ ในประเทศไทย โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสำรวจเอกสารและการสัมภาษณ์ จากการศึกษาพบว่า โครงการการจัดระบบบริการรองรับสังคมผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ มีการริเริ่มเครือข่ายความร่วมมือร่วมกัน มีตัวแสดงทั้งจากภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคประชาชนที่เข้ามาทำงานร่วมกัน มีการวางแผน ตัดสินใจลงมือปฏิบัติ แลกเปลี่ยนและระดมทรัพยากรร่วมกัน มีการจัดโครงสร้างการทำงานร่วมกันและมีเป้าหมายร่วมกัน และปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จคือ ความสามารถในการประสานความร่วมมือระดับบุคคลและระดับองค์กร และผลจากการศึกษานี้เพื่อเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการพัฒนาการปกครองท้องถิ่นไทย เสริมสร้างความสำคัญในการเป็นเจ้าของท้องถิ่น เสริมสร้างความเป็นธรรมในการบริหารทรัพยากรท้องถิ่น เสริมสร้างการพัฒนาเครือข่ายร่วมกันระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คำสำคัญ: การจัดระบบบริการรองรับสังคมผู้สูงอายุ องค์กรปกครองท้องถิ่น เครือข่ายความร่วมมือ เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์

* คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

อีเมล: Alongkotas@gmail.com; Alongkot.sar@stu.nida.ac.th

วันที่รับบทความ: 19 ธันวาคม 2560 วันที่แก้ไขบทความล่าสุด: 21 กุมภาพันธ์ 2561 วันที่อนุมัติการตีพิมพ์: 22 กุมภาพันธ์ 2561

The Success of Collaborative Local Governance: Lesson from the Organization of Social Services System for the Aged society in Kalasin Municipality

Alongkot Sarakarn**

Abstract

The purpose of this article was to present the success principles of collaborative local governance through the organization of social services system for the aged society in Kalasin municipality by the Kalasin municipality, Mueang Kalasin district, Kalasin province. For, it was a lesson for other local government organizations in Thailand. By the qualitative research with documentation survey and interviews. According to study, it has been found that project for the organization of social services system for the aged society in Kalasin municipality. It had to start a collaborative network either government, civil society and the people who came to work together. It had planning, decision, making, action, exchange and resource mobilization. In addition, there was collaborative structure and had a common goal. The factors that lead to success was ability in individual collaboration level and organization level. And it was a policy recommendation for Development of Thai Local Governance, strengthening consciousness in local ownership, strengthening fairness in local resource management and strengthening the development of networking between local communities with local administration.

Keywords: Aged society, organization of social services system, local governance, collaborative, Kalasin Municipality

** Graduate School of Public Administration, National Institute of Development Administration (NIDA).

E-mail: Alongkotas@gmail.com; Alongkot.sar@stu.nida.ac.th

Received: December 19, 2017. Revised: February 21, 2018. Accepted: February 22, 2018.

บทนำ

จากรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทยของคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผส.) ในปี พ.ศ.2556 ประเทศไทยมีประชากรทั้งหมดประมาณ 66 ล้านคน ทั้งมีสัญชาติไทยและไม่ใช่สัญชาติไทย แต่มีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎร 65,931,550 ล้านคน และในส่วนที่ไม่ใช่สัญชาติไทยและไม่มีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานย้ายถิ่นจากประเทศเพื่อนบ้านอีก 2 ล้านคน สำหรับประชากรไทย จำนวน 64 ล้านคน มีอัตราเพิ่มเพียงร้อยละ 0.5 ต่อปีเท่านั้น เมื่อเทียบกับ 40-50 ปีที่ผ่านมา มีอัตราเพิ่มของประชากรสูงกว่าร้อยละ 3 ต่อปี โครงสร้างอายุของประชากรได้เปลี่ยนไปอย่างมาก จากเดิมประชากรส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเยาว์วัย ปัจจุบันเปลี่ยนมาเป็นวัยผู้สูงอายุ ในปี พ.ศ.2556 มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากถึง 9.6 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 14.5 ของประชากรทั้งหมดในประเทศไทย ทำให้สังคมไทยในปัจจุบันเป็น “สังคมผู้สูงอายุ” (Aged Society) อัตราเพิ่มของผู้สูงอายุปีละประมาณ 5 แสนคน คาดว่าภายในปี พ.ศ.2568 ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Complete Aged Society) จำนวนประชากรผู้สูงอายุจะมีประมาณ 14.4 ล้านคน หรือเพิ่มขึ้นเกินร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด กล่าวคือ จะมีผู้สูงอายุ 1 คน ในประชากรทุก ๆ 5 คน อันเป็นผลจากการที่อัตราเกิดของคนไทยลดลงอย่างมากและชีวิตของคนไทยที่ยืนยาวขึ้น และจะเป็น “สังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด” (Super Aged Society) เมื่อประชากรสูงอายุเพิ่มสูงถึงร้อยละ 30 ของประชากรทั้งหมด ประมาณปี พ.ศ.2578 (Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute (TGRI), B.E.2557)

ปัจจุบันเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์มีประชากรประมาณ 34,000 คน เป็นผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ประมาณ 4,520 คน หรือร้อยละ 13 ของประชากรทั้งหมด เป็น “สังคมผู้สูงอายุ” (Aged Society) เช่นเดียวกับโครงสร้างประชากรของประเทศไทย คาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2567 จะมีผู้สูงอายุประมาณ 8,320 คน หักคนที่เสียชีวิตประมาณเดือนละ 10 คน จะมีผู้สูงอายุประมาณ 7,120 คน การดูแลและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้สูงอายุทุกคนจะต้องเตรียมการในการดูแลซึ่งกันและกัน (Kalasin Municipality, B.E.2559) ผู้สูงอายุบางคนเป็นโสด ไม่มีลูกหลาน คู่สมรสเสียชีวิตก่อน หรือลูกหลานมีภารกิจในต่างถิ่น ทำให้อยู่ตามลำพัง จะขาดผู้ดูแลยามเจ็บป่วย ไม่มีเพื่อนทำให้อารมณ์เสีย และมีความเสี่ยงต่อปัญหาทางสุขภาพโดยเฉพาะการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง เบาหวาน โรคตา โรคหลอดเลือดสมอง โรคหลอดเลือดหัวใจ โรคหัวใจอื่น ๆ และภาวะสมองเสื่อม สะท้อนความจำเป็นที่ผู้สูงอายุจะต้องเตรียมความพร้อมในการดูแลตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี จำเป็นอย่างยิ่งต้องมีสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ และสมาคมฯ ชมรมฯ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุได้ร่วมมือกันจัดกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง โดยใช้รูปแบบ “โรงเรียนผู้สูงอายุ” ในการขับเคลื่อนรูปแบบการดำเนินงานของโรงเรียนซึ่งมีได้อยู่ภายใต้ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แต่เป็นโรงเรียนตามชื่อโครงการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ มีข้อบังคับของโรงเรียนที่ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจัดตั้ง เพื่อให้โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุได้มาพบปะกัน อันจะส่งผลให้มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต อนุรักษ์และพัฒนา ผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่และสืบทอดสู่คนรุ่นหลัง เกิดความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน และนำไปสู่การช่วยเหลือสังคมในกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไป

ปัจจุบัน องค์การปกครองท้องถิ่นแม้จะไม่ใช่นายหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยตรง แต่ด้วยการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองท้องถิ่นในประเทศไทยภายใต้กรอบของกฎหมาย ได้กำหนดให้องค์กรปกครอง

ท้องถิ่นมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ดังที่พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 ได้กำหนดไว้ว่า

“...ให้เทศบาลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองด้านการสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส...” (Pra Rat Cha Bunyun Kumnot Plan Lae Kanton Khan Kha Chai Umnat Hai Kae Ongkorn Pokkrong Sun Thong Tin B.E.2542, B.E.2552)

ซึ่งเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้วิสัยทัศน์ “กาฬสินธุ์เป็นเมืองน่าอยู่ คู่ธรรมภิบาล” ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและได้ดำเนินโครงการการจัดระบบบริการรองรับสังคมผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จนทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับการสร้างเสริมสุขภาพ การเรียนรู้ การดูแลรักษา พื้นฟูสภาพอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง นับเป็นโครงการสำคัญที่สร้างความสำเร็จด้านการบริหารจัดการปกครองท้องถิ่นบนฐานเครือข่ายความร่วมมือให้กับเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ดังจะเห็นได้จากที่ผ่านมา (พ.ศ.2557 - 2561) เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ได้ดำเนินโครงการได้สำเร็จด้วยเพราะมีภาคีเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งทั้งจากภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน (Kalasin Municipality, B.E.2559) ซึ่งปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในโครงการการจัดระบบบริการรองรับสังคมผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์คือ ความสามารถในการประสานความร่วมมือระดับบุคคล และความสามารถในการประสานความร่วมมือระดับองค์กร

ดังนั้น โครงการการจัดระบบบริการรองรับสังคมผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ นับว่ามีความสอดคล้องกับหลักการและแนวคิดการบริหารจัดการปกครองท้องถิ่นบนฐานเครือข่ายความร่วมมืออย่างแท้จริง ดังจะเห็นได้จากการที่สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สำนักงาน ก.ก.อ.) เป็นส่วนราชการสังกัดสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ก่อตั้งขึ้นตามมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 เล็งเห็นถึงความสำคัญและคุณค่าในการดำเนินโครงการฯ ดังกล่าว จึงได้มอบรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี ปีงบประมาณ พ.ศ.2559 ให้แก่ เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ (Office of the Decentralization to the Local Government Organization Committee, B.E. 2559) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการของท้องถิ่น เป็นขวัญและกำลังใจในการทำงาน ตลอดจนในฐานะการเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นผลผลิตของการกระจายอำนาจของรัฐบาลไทยที่ควรค่าแก่การเป็นแบบอย่างให้กับองค์กรปกครองท้องถิ่นอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษารูปแบบและวิธีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการจัดระบบบริการรองรับสังคมผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการจัดระบบบริการรองรับสังคมผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์

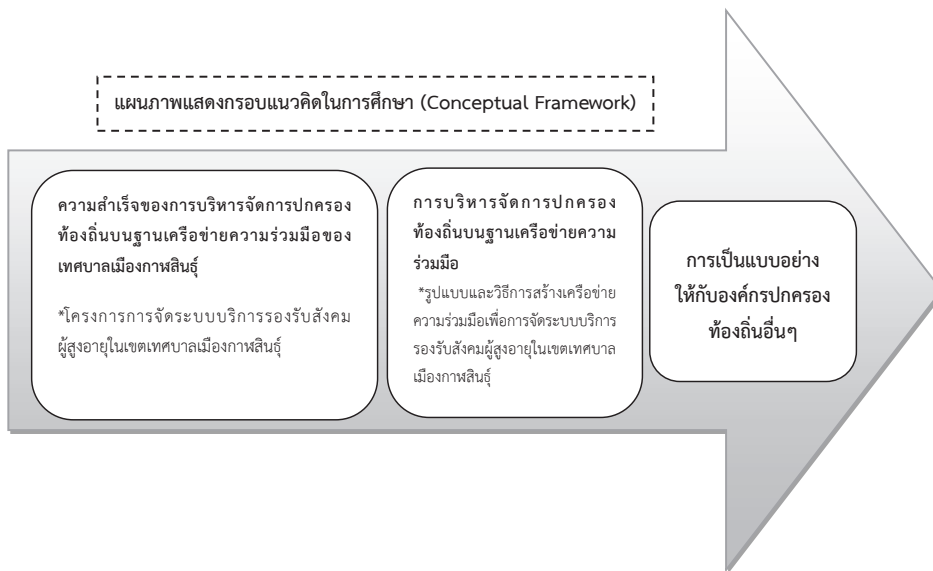
วิธีการศึกษา

ผู้ศึกษาใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ระเบียบวิธีการต่าง ๆ ได้แก่

(1) การศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ วิธีการ และกระบวนการดำเนินงานของโครงการที่ศึกษา เช่น เอกสารเสนอโครงการ รายงานผลการปฏิบัติงานโครงการฯ รายงานการประชุม คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ บันทึกข้อตกลงฯลฯ

(2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้อง 15 คน ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารท้องถิ่น จำนวน 4 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติงานจำนวน 3 คน กลุ่มตัวแทนภาคีเครือข่าย จำนวน 3 คน และกลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวน 5 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)

(3) การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และนำไปสู่การสรุปผลการศึกษา

แนวคิดว่าด้วยการบริหารจัดการปกครองท้องถิ่นบนฐานเครือข่ายความร่วมมือ (Collaborative Local Governance)

คำว่า “Governance” เป็นคำศัพท์ที่เคยถูกใช้ในฝรั่งเศสนับตั้งแต่ศตวรรษที่ 14 เป็นต้นมา ซึ่งในยุคนั้นหมายถึงข้าราชการในสำนักราชวัง โดยคำว่า Governance มาจากคำภาษากรีก คือคำว่า kubeman ซึ่งหมายถึง นำทาง นำร่อง ชี้นำ ซึ่งเพลโต (Plato) นำมาใช้อธิบายถึงการออกแบบระบบของการควบคุมการปกครองต่อมามีการสร้างคำใกล้เคียงขึ้นเป็นภาษาละตินในยุคกลางคือ คำว่า gubemare ซึ่งหมายถึง การนำร่อง การสร้างระเบียบ การชี้นำ และมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า Government ซึ่งหมายถึง การกระทำหรือกระบวนการใช้อำนาจอธิปไตยในการควบคุม สั่งการ ชี้นำการกำหนดนโยบาย และการบริหารนโยบาย สำหรับในภาษาไทย มีผู้ให้คำนิยามคำว่า Governance ไว้เช่นกัน ซึ่งคำนิยามนั้น ครอบคลุมทั้งการบริหาร (Administration) การจัดการ (Management) การปกครอง (Government) ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงขอใช้คำว่า Governance ในภาษาไทยว่า “การบริหารจัดการปกครอง” เพื่อความครอบคลุมและเหมาะสมต่อการอธิบายเชิงวิชาการ สำหรับแนวคิด Governance หรือการบริหารจัดการปกครอง มีนักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ได้อธิบายถึงสาระสำคัญไว้และถูกนำไปศึกษาต่ออย่างแพร่หลายในวงวิชาการ

อาทิ อัมพร อารังลักษณ์ ที่ได้ชี้ให้เห็นถึงพัฒนาการว่า นับแต่การมีกระแสคลื่นการปฏิรูประบบบริหารงานภาครัฐในยุโรป ตะวันตกในทศวรรษที่ 1980 ได้มีการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ มีการนำหลักการบริหารจัดการภาครัฐกิจเอกชนมาปรับใช้กับ ภาครัฐ มีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่นมากขึ้น มีการเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมและชุมชนเข้ามามีส่วน ร่วมในการบริหารจัดการสาธารณะมากขึ้น ประชาชนมีความตื่นตัวที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการผลประโยชน์ สาธารณะมากขึ้น หรือดังที่ เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา ได้เสนอถึงนิยามของ Governance หรือการบริหารจัดการปกครอง ไว้ว่า เป็นคำที่เกิดขึ้นพร้อมกับการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงบทบาทของรัฐช่วงทศวรรษ 1990 เป็นการวางแนวทางและ จัดความสัมพันธ์ในการปกครองของภาครัฐใหม่เพื่อให้ระบบการเมืองเปิดกว้าง และกระจายอำนาจมากยิ่งขึ้น ส่งเสริม ให้ตัวแสดงนอกภาครัฐสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองมากยิ่งขึ้น และเปลี่ยนแปลงจากอำนาจที่รวมศูนย์อยู่ที่ รัฐบาล ให้กระจายออกไปตามท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อให้เกิดองค์กรท้องถิ่นที่ปกครองตัวเอง และลดขนาดของภาครัฐให้เล็กลง เพื่อความคล่องตัว ขณะที่ พัชร สีโรรส (B.E.2558) ได้อธิบายถึงแนวคิด Governance หรือการบริหารจัดการปกครอง ไว้ค่อนข้างกระชับ ละเอียดย และเข้าใจง่าย โดยอธิบายไว้ว่า ช่วงทศวรรษที่ 1990 เป็นต้นมา

แนวคิดการบริหารจัดการปกครองหรือ Governance ได้ถูกให้ความสำคัญอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ในฐานะ เป็นแนวคิดที่เปิดให้ภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม ประชาชน เข้ามาพูดคุยปรึกษาหารือกัน และมีกระบวนการกำหนด นโยบายแนวนอน (Horizontal Dimension of Policymaking) เน้นการประสานงานระหว่างตัวแสดงนโยบายที่ มาเข้าร่วม ทั้งนี้ การบริหารจัดการปกครองมีความหมายมากกว่าการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม (Citizen Participation) หากแต่ยังมีนัยถึงบทบาทอำนาจรัฐ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ เอกชน ประชาสังคม ประชาชน อย่างไรก็ตาม Governance จะดีหรือไม่ดีไม่ได้อยู่ที่ความหมายของคำ หากแต่ขึ้นอยู่กับตัวแปรอื่น ๆ ประกอบกัน และคำว่า Governance ได้ถูกใช้อธิบายสภาวะการณ์เสื่อมถอยของการปกครองแบบลำดับชั้นบังคับบัญชา (Decline of Hierarchical Government) เพื่อต้องการเคลื่อนตัวไปสู่การปกครองแนวราบ (Horizontal Governing) มากขึ้น ซึ่ง ไม่ได้ผูกขาดการดำเนินการอยู่ที่ภาครัฐเพียงส่วนเดียว คำว่า Governance จึงมีความหมายกว้างกว่าคำว่า Government ในขณะที่ Government เป็นเพียงเครื่องมือหนึ่งของ Governance และไม่ว่าจะเป็นกรอบคิดเรื่องการลดขนาดของรัฐ (Minimal State) บรรษัทภิบาล (Corporate Governance) การจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) ธรรมาภิบาล (Good Governance) ระบบการเชื่อมโยงทางสังคมแบบไซเบอร์ (Cybernetic System) เครือข่าย ขององค์กรที่จัดการดูแลได้ด้วยตนเอง (Self-Organizing Network) ล้วนเป็นลักษณะหนึ่งของ Governance ทั้งสิ้น

แต่อย่างไรก็ตาม ทุกกรอบคิดต่างก็มีจุดร่วมที่สำคัญคือ การพึ่งพากันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งที่เป็นรัฐและ ไม่ใช่อันส่งผลให้เส้นแบ่งระหว่างส่วนต่าง ๆ ในสังคมไม่ชัดเจน สมาชิกในเครือข่ายของการบริหารจัดการปกครองนี้ มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง ด้วยความจำเป็นในด้านต่าง ๆ เช่น การแลกเปลี่ยนความรู้ ทรัพยากร การเจรจา ประนีประนอมเป้าหมายระหว่างกัน อยู่บนฐานของความไว้วางใจกัน ปฏิบัติตามกติกาที่มาจากข้อตกลงร่วมกัน มีอิสระทางการบริหารจัดการจากรัฐ แต่รัฐจะเป็นผู้กำกับดูแลอย่างห่าง ๆ เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น สำคัญ ดังนั้น เมื่อทุกคนต่างก็ต้องร่วมมือกันจัดการปกครอง กรอบคิดเรื่องผู้ปกครอง (Governors) และผู้ถูกปกครอง (Governed) ก็จะเจือจางลง ซึ่งลักษณะสำคัญของการบริหารจัดการปกครองคือ มีจุดเน้นที่มิติความสัมพันธ์ระหว่าง องค์กรในการกำหนดนโยบาย การบริการสาธารณะ การพึ่งพากันระหว่างองค์กร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนโยบายและ การบริการสาธารณะ มีลักษณะการกำกับดูแลแบบแนวนอน ใช้ความรู้จากตัวแสดงภาคประชาชนเพื่อปรับปรุงคุณภาพ ของนโยบายและบริการสาธารณะ ใช้ข้อมูลที่หลากหลายจากตัวแสดงต่าง ๆ การให้ตัวแสดงต่าง ๆ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประชาชน เข้ามาร่วมตัดสินใจเพื่อความชอบธรรมในการตัดสินใจ ทั้งนี้ เครือข่ายการบริหารจัดการปกครอง (Governance

Network) ถือได้ว่าเป็นกลไกสำคัญอย่างหนึ่งในการบริหารจัดการปกครอง (Governance) โดยเครือข่ายการบริหารจัดการปกครองคือ เครือข่ายนโยบายที่ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงที่เข้าร่วมในเครือข่ายมีลักษณะเป็นแนวนอนแต่ละตัวแสดงที่เข้ามามีสถานะที่เป็นอิสระ และสามารถประกอบกิจกรรมในเครือข่ายอย่างอิสระ แม้จะต้องพึ่งพากันและกันในหมู่ตัวแสดงก็ตาม ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นผ่านกระบวนการเจรจาต่อรองมีกระบวนการเสวนา (Deliberative Process) ในการพูดจาของสมาชิกเครือข่ายเพื่อสร้างความเข้าใจ การเรียนรู้และการทำร่วมกัน อันนำมาซึ่งความไว้วางใจและรู้สึกผูกพันต่อเครือข่าย และเป็นฐานนำไปสู่การตัดสินใจแบบประนีประนอมและสมานฉันท์ การเจรจาต่อรองเกิดขึ้นภายใต้กรอบกฎกติกาตามกฎหมาย และตามธรรมเนียมประเพณีที่เคยปฏิบัติ ตามการรับรู้เข้าใจและตามจินตนาการ แต่ไม่จำเป็นต้องอยู่ในบรรยากาศที่กลมเกลียว เห็นสอดคล้องกันตลอดเวลา มีลักษณะของการกำกับดูแลตนเอง (Self-Regulating) มีการสร้างกรอบกติกาของตนเองขึ้นมาในกลุ่ม ซึ่งมาจากความคิดเห็นและข้อตกลงของสมาชิกในกลุ่ม มีการพิจารณาถึงทรัพยากรศักยภาพของกลุ่มที่มีได้จำกัดอยู่ที่กฎกติกาของรัฐ การสร้างกฎ กติกาของตนเองขึ้นมาที่มีความจำเป็นเพื่อให้เครือข่ายสามารถเปลี่ยนผ่านจากการมีความสัมพันธ์แนวดิ่งมาเป็นแนวนอนมีวัตถุประสงค์ไปสู่เป้าหมายเพื่อสาธารณะภายในนโยบายนั้น ๆ เครือข่ายที่มีได้มุ่งไปสู่เป้าหมายสาธารณะหรือทำไปเพื่อประโยชน์ของกลุ่มตนเท่านั้น ย่อมไม่ถือว่าเป็นเครือข่ายการบริหารจัดการปกครอง นอกจากนี้ เครือข่ายการบริหารจัดการปกครองจะช่วยให้สามารถระบุประเด็นปัญหาใหม่ ๆ และช่วยหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างยืดหยุ่นและเป็นไปได้มากขึ้น กระบวนการตัดสินใจมีคุณภาพเพราะมีการประเมินและตรวจสอบโดยสมาชิกในกลุ่มโดยปริยาย เป็นฐานแห่งความสมานฉันท์ เป็นการจัดการความขัดแย้งไปในตัว เกิดความรับผิดชอบร่วมกัน ลดการต่อต้านในกระบวนการนโยบาย

ดังนั้น เมื่อแนวคิดการบริหารจัดการปกครอง (Governance) ถูกผลักดันให้นำไปใช้กับระดับท้องถิ่นมากขึ้น จึงนำไปสู่แนวคิดการบริหารจัดการปกครองท้องถิ่นขึ้น (Local Governance) ทั้งนี้ มีนักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ได้อธิบายถึงสาระสำคัญแนวคิดการบริหารจัดการปกครองท้องถิ่นไว้ และถูกนำไปศึกษาต่ออย่างแพร่หลายในวงวิชาการ อาทิ ธนสวรรค์ เจริญเมือง (B.E.2551) วุฒิสาร ตันไชย (B.E.2557) ดำรงค์ วัฒนา สุชาติ วัฒนา และ สุริยะ วิริยะสวัสดิ์ (B.E.2544) ต่างก็ได้ชี้ให้เห็นว่า การบริหารจัดการปกครองท้องถิ่น (Local Governance) คือ กระบวนการวางแผนทางจิตความสัมพันธ์บริหารจัดการในงานปกครองท้องถิ่นเพื่อบริการสาธารณะด้วยระบบการเมืองที่เปิดกว้าง กระจายอำนาจ และส่งเสริมให้ตัวแสดงทั้งภาครัฐและที่ไม่ใช่รัฐสามารถเข้าร่วมคิดร่วมทำและร่วมตัดสินใจเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

รูปแบบและวิธีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการจัดระบบบริการรองรับสังคมผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์

การริเริ่มเครือข่ายความร่วมมือ การริเริ่มมีจุดเริ่มต้นจากสภาพการณ์ในพื้นที่เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์นั้น ผู้สูงอายุบางคนอยู่คนเดียวไม่มีลูกหลาน คู่สมรสเสียชีวิตก่อน หรือลูกหลานมีภารกิจในต่างถิ่น ทำให้ต้องอยู่ตามลำพังไม่มีเพื่อน รู้สึกเหงา และมีความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพ ดังปรากฏในหลักการและเหตุผลของโครงการจัดตั้งและดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ที่ได้รับถึงสภาพว่า ในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ มีชุมชนอยู่ 36 ชุมชน มีประชากรประมาณ 34,000 คน มีผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ประมาณ 4,520 คน หรือร้อยละ 13 ของประชากรทั้งหมด เป็น “สังคมผู้สูงอายุ” (Aged Society) เช่นเดียวกับโครงสร้างประชากรของไทย จากการสำรวจข้อมูลโดยเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์พบว่า ในปี พ.ศ.2567 คาดว่าจะมีผู้สูงอายุประมาณ 8,320 คน (หักคนที่เสียชีวิตประมาณเดือนละ 10 คน) จะมีผู้สูงอายุประมาณ 7,120 คน ทำให้ประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปเพิ่มขึ้นสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นคนกลุ่มใหญ่

ในอนาคต การดูแลให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพกายสุขภาพจิตที่ดีนั้น จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องเตรียมการในการดูแลซึ่งกันและกัน (Kalasin Municipality, B.E.2559) การริเริ่มผลักดันแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในช่วงแรกมาจากการนำเสนอของผู้นำท้องถิ่น กล่าวคือ ผู้บริหารเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ซึ่งมีจิตสำนึกรักบ้านเกิด ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการที่จะมีโครงการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุชุมชนบ้านเกิดของตนเอง เพราะสถานการณ์สังคมผู้สูงอายุสามารถส่งผลกระทบทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อชุมชนท้องถิ่นทุกภาคส่วน ซึ่งที่ผ่านมาชุมชนท้องถิ่นเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์มีบทเรียนด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่มักไม่ค่อยประสบผลสำเร็จเท่าใดนัก หากเทียบกับสิ่งที่ลงทุนลงแรงไป กล่าวคือ ที่ผ่านมา การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ มักจะกระทำผ่านหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีภาพที่ออกมาเห็นแล้วว่าเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่ไม่ทั่วถึงและไม่ดีพอ

ดังนั้น เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์จึงอาสาเป็นเจ้าภาพหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุผ่านการสร้างระบบและกลไกเครือข่ายความร่วมมือจากทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคประชาชนในชุมชนท้องถิ่น โดยได้เสนอแนวคิดในการริเริ่มโครงการและได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมสภาเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2557 และได้เริ่มดำเนินการในเดือนธันวาคม พ.ศ.2557 กล่าวคือ ในช่วงปลายปี พ.ศ.2557 ผู้บริหารเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ซึ่งมีจิตสำนึกรักบ้านเกิด ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการที่จะมีโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในบ้านเกิดของตนเอง จากนั้นจึงได้ประชุมแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานและขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ซึ่งประกอบด้วยทุกฝ่ายงานของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ และหน่วยงานที่สร้างเป็นภาคีเครือข่ายความร่วมมือทั้งจากภาครัฐ ภาคประชาสังคมและภาคประชาชน เพื่อดำเนินโครงการฯ โดยในปี พ.ศ. 2557 - 2558 โครงการฯ ดังกล่าวได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์จำนวน 100,000 บาท ต่อมาในปี พ.ศ.2558 ตัวแทนชุมชนในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ มีความประสงค์จะจัดทำโครงการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ผู้ป่วยเรื้อรัง คนพิการ โดยขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนหลักประกันสุขภาพจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 200,000 บาท

อย่างไรก็ตาม การได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนหลักประกันสุขภาพ ซึ่งเป็นองค์กรภาคีภายนอกชุมชนท้องถิ่นที่เข้าร่วมระดมทรัพยากรในโครงการดังกล่าวนี้ ถือเป็นองค์กรภาคีที่มีส่วนสำคัญในการริเริ่มความร่วมมือด้วยเช่นกัน ต่อมาในช่วงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2557 ได้มีการนำผู้สูงอายุเข้าร่วมโครงการฯ โดยใช้ห้องประชุมพวงพะยอม เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์เป็นโรงเรียนชั่วคราว เปิดรับนักเรียน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนประมาณ 60-70 คน หลักสูตร 3 ปีคือ ปีที่ 1 เรียกว่า ขั้นต้น ปีที่ 2 เรียกว่า ขั้นกลางและปีที่ 3 เรียกว่า ขั้นสูง จัดการเรียนการสอนปีการศึกษาละ 2 ภาคเรียนคือ ภาคเรียนที่ 1 ระหว่างเดือนพฤศจิกายน-มีนาคม ภาคเรียนที่ 2 ระหว่างเดือนพฤษภาคม-กันยายน เปิดทำการเรียนการสอนทุกวันพฤหัสบดีของสัปดาห์ รวมเวลาเรียน 40 วัน เรียนวันละ 5 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 200 ชั่วโมงต่อปี โดยการดำเนินกิจกรรมมีทั้งการบรรยาย การเสวนา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การฝึกปฏิบัติและการศึกษาดูงานนอกสถานที่ ต่อมาในเดือนมีนาคม พ.ศ.2558 เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ได้ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) กับศูนย์ประสานงานหลักประกันสุขภาพประชาชนจังหวัดกาฬสินธุ์ สมาคมฉลามปากกิ่งสงเคราะห์เปี้ยยังชีพผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ สมาคมฉลามปากกิ่งสงเคราะห์ผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ สมาคมผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ มูลนิธิชมรมผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ สมาคมศูนย์การเรียนรู้เพื่อครอบครัวเข้มแข็งจังหวัดกาฬสินธุ์ ชมรมออกกกำลังกายวัดสว่างคงคา ชมรมครูบ้านนาญกาฬสินธุ์ ชมรมออกกกำลังกายหนองผักแว่น ชมรมข้าราชการบำเหน็จบ้านนาญตำรวจจังหวัดกาฬสินธุ์ ชมรมออกกกำลังกายสวนสาธารณะกุดน้ำกิน กลุ่มอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ เพื่อให้หน่วยงานที่เข้าร่วม

ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ร่วมกันในการพัฒนาและขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ (Kachonrak, O. Public Health Technical Officer 5, Bureau of Public Health and Environment, Kalasin Municipality. November 30, B.E.2560. Interview)

ในเดือนธันวาคม พ.ศ.2558 นี้เอง ที่เริ่มดำเนินกิจกรรม “น้ำทิพย์โสมใจผู้สูงวัยใส่ใจสุขภาพ” ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เน้นการให้ความรู้เรื่องการใช้สิทธิ ด้านการรักษาพยาบาลตามสิทธิของผู้สูงอายุ สรีระของผู้สูงอายุ และอารมณ์ โรคสมองเสื่อม (อัลไซเมอร์) โรคเบาหวานในผู้สูงอายุ การออกกำลังกายที่เหมาะสมในผู้สูงอายุ เป็นต้น ขณะที่โครงการฯ ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทางเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ก็ได้มุ่งเน้นให้เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการฯ ดังกล่าว พุดคุยสอบถาม ผู้สูงอายุที่มาเข้าร่วมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อถ่ายทอดแนวความคิดการเป็นเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกันและสร้างการรับรู้ในประโยชน์ของการเป็นเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกัน อันเป็นการกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการฯ ดังกล่าวเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการให้บริการแก่ประชาชน ตลอดจนการพัฒนาองค์กรของตนเอง ดังนั้น ความสัมพันธ์เชิงเครือข่ายความร่วมมือจึงถูกเริ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและเข้มข้นขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อภาคีเครือข่ายความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน เริ่มคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่โครงการฯ จึงนำไปสู่ความไว้วางใจระหว่างกันในภาคีเครือข่ายความร่วมมือ และเห็นความสำคัญของการเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายความร่วมมือมากขึ้นเรื่อย ๆ (Boonplem, C. Mayor of Kalasin Municipality. November 30, B.E.2560. Interview) ซึ่งใน ปี พ.ศ.2561 จัดตั้ง “ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและผู้พิการเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์” โดยใช้อาคาร สถานที่ของโรงเรียนเทศบาล 4 ซึ่งย้ายโรงเรียนออกไปที่ตั้งแห่งใหม่ ซึ่งจะเป็นศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและผู้พิการที่ทันสมัยครบวงจร

ตัวแสดงในเครือข่ายความร่วมมือ

จากการศึกษาพบว่า นับตั้งแต่มีการดำเนินโครงการฯ ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2557 จนถึงปัจจุบัน มีภาคีเครือข่ายความร่วมมือทั้งจากภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน กล่าวคือ **ภาครัฐ** ได้แก่ ศูนย์ประสานงานหลักประกันสุขภาพประชาชนจังหวัดกาฬสินธุ์ สำหรับ **ภาคประชาสังคม** ได้แก่ สมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์เปี้ยยังชีพผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ สมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ สมาคมผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ มูลนิธิชมรมผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ สมาคมศูนย์การเรียนรู้เพื่อครอบครัวเข้มแข็งจังหวัดกาฬสินธุ์ ส่วน **ภาคประชาชน** ได้แก่ ชมรมออกกำลังกายวัดสว่างคงคา ชมรมครูบ้านาญกาฬสินธุ์ ชมรมออกกำลังกายหนองผักแว่น ชมรมข้าราชการบำเหน็จบำนาญตำรวจจังหวัดกาฬสินธุ์ ชมรมออกกำลังกายสวนสาธารณะกุดน้ำกิน กลุ่มอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (Boonplem, C. Mayor of Kalasin Municipality. November 30, B.E.2560. Interview.)

ภาพที่

ที่มา: ปรับปรุงจาก Starkey (1997: 18-19)

บทบาทของตัวแสดงในเครือข่ายความร่วมมือ

จากการศึกษาพบว่า ตัวแสดงที่เป็นภาคีความร่วมมือ ได้มีการการวางแผนและตัดสินใจ การลงมือปฏิบัติ และการแลกเปลี่ยนและระดมทรัพยากร (Boonplem, C. Mayor of Kalasin Municipality. November 30, B.E.2560. Interview) กล่าวคือ **ด้านการวางแผนและตัดสินใจ** พบว่าหน่วยงานที่เข้าร่วมในการวางแผน ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูล ร่วมให้คำปรึกษา ตลอดจนร่วมตัดสินใจในช่วงริเริ่มโครงการคือ เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ และผู้แทนชุมชนในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ โดยมีเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ เป็นแกนหลักในการประสานความร่วมมือทั้งในระดับบุคคลและระดับองค์กร ซึ่งหน่วยงานย่อยของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ที่มีบทบาทสำคัญในการประสานความร่วมมือคือ สำนักงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ต่อมาหลังมีการบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ได้มีตัวแสดงที่เข้าร่วมมีบทบาทในการวางแผนและตัดสินใจขยายเป็นวงกว้างมากขึ้น (Kalasin Municipality, B.E.2559b)

สำหรับ **ด้านการลงมือปฏิบัติ** พบว่าหน่วยงานที่ลงมือปฏิบัติหรือดำเนินงานตามแผนงานที่เข้าไปกำหนดขึ้นร่วมกันอย่างต่อเนื่อง สม่าเสมอ จนทำให้โครงการประสบผลสำเร็จ และเป็นที่ยอมรับต่อสาธารณะชนคือ เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ผู้แทนชุมชนในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ส่วนหน่วยงานที่เข้าร่วมเพียงบางขั้นตอน แต่ก็เป็นขั้นตอนที่นับได้ว่าสำคัญ อาทิ ในด้านการช่วยสนับสนุนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ได้แก่ โรงพยาบาลกาฬสินธุ์ และพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดกาฬสินธุ์ ในด้านการช่วยสนับสนุนบุคลากรมาเป็นวิทยากรอบรมความรู้ ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเหล่ากลาง สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาฬสินธุ์ (Kachonrak, O. Public Health Technical Officer 5, Bureau of Public Health and Environment, Kalasin Municipality. November 30, B.E.2560. Interview)

สำหรับ **ด้านการแลกเปลี่ยนและระดมทรัพยากร** พบว่าหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณคือ เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ โดยให้การสนับสนุนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 จนถึงปัจจุบัน และศูนย์ประสานงานหลักประกันสุขภาพประชาชนจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยให้การสนับสนุนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 - ปัจจุบัน หน่วยงานภาคีเครือข่ายที่ให้การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ได้แก่ สำนักการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ คณะกรรมการชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) หน่วยภาคีเครือข่ายที่สนับสนุนด้านสถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือ เทคโนโลยีในการจัดอบรม ได้แก่ เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ (Boonplem, C. Mayor of Kalasin Municipality. November 30, B.E.2560. Interview)

การจัดโครงสร้างการทำงานในเครือข่ายความร่วมมือ

จากการศึกษาพบว่า มีการจัดโครงสร้างการทำงานในรูปแบบคณะกรรมการ และรูปแบบภาคีเครือข่ายการทำงานร่วมกัน ดังคำสัมภาษณ์ของ นายจารุวัฒน์ บุญเพิ่ม (นายกเทศมนตรีเมืองกาฬสินธุ์) ที่ว่า

“มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินโครงการฯ ซึ่งเป็นคณะกรรมการร่วมที่ไม่มีสถานะนิติบุคคล ที่ประกอบด้วย ผู้แทนจากหน่วยงานทุกฝ่ายของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์และผู้แทนจากหน่วยงานภาคีทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน นอกจากนี้ ได้มีการจัดโครงสร้างการทำงานในรูปแบบภาคีเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์กับหน่วยงานภาคีเครือข่าย กล่าวคือ ได้มีการร่วมกันลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) อย่างเป็นทางการ เพื่อเป็นกติกาในการทำงานร่วมกัน มีการประสานความร่วมมือระหว่างกันจะมีทั้งความสัมพันธ์ในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการผสมกันไป ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และความเหมาะสม” (Boonplem, C. Mayor of Kalasin Municipality. November 30, B.E.2560. Interview)

การตัดสินใจในเครือข่ายความร่วมมือ

จากการศึกษาพบว่า มีลักษณะการตัดสินใจทั้งในรูปแบบการตัดสินใจโดยผู้บริหารของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ และรูปแบบการตัดสินใจผ่านคณะกรรมการหรือตัวแทนภาคีเครือข่าย โดยสำหรับการตัดสินใจโดยผู้บริหารของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ กล่าวคือ เนื่องจากโครงการดังกล่าวนี้ เป็นโครงการที่ริเริ่มโดยผู้บริหารเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ในฐานะผู้นำท้องถิ่น ดังนั้น รูปแบบการตัดสินใจก็มักจะมีลักษณะเปิดโอกาส รับฟังความคิดเห็นของภาคีเครือข่ายจากภาคส่วนต่าง ๆ แต่หากเป็นเรื่องจำเป็นหรือต้องเร่งด่วนตามสถานการณ์ ผู้ที่ตัดสินใจในขั้นสุดท้ายก็มักจะเป็นผู้บริหารเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ในฐานะเป็นผู้นำท้องถิ่น (Karlers, C. Municipal Clerk of Kalasin Municipality. November 30, B.E.2560. Interview) โดยปัจจัยเกื้อหนุนให้เกิดการตัดสินใจโดยผู้บริหารของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์คือ การมีจำนวนตัวแสดงที่เกี่ยวข้องหรือภาคีเครือข่ายที่ไม่มากเท่าใดนัก ทำให้สามารถปรึกษาหารือ เปรียบเทียบข้อดีข้อเสียได้รวดเร็วไม่ยืดเยื้อ และผู้บริหารเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์เองก็มีความรู้ ความสามารถ ทักษะและที่สำคัญกล้าตัดสินใจในการทำงาน (Karlers, C. Municipal Clerk of Kalasin Municipality. November 30, B.E.2560. Interview) ส่วนการตัดสินใจผ่านคณะกรรมการหรือตัวแทนภาคีเครือข่าย กล่าวคือ เนื่องจากชุมชนท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ มีลักษณะเป็นชุมชนเมือง ประชาชนในพื้นที่จึงมีข้อจำกัดในการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ดังนั้น กิจกรรมสาธารณะบางอย่างที่มีความเกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่นโดยตรง จึงจำเป็นต้องมีการจัดตั้งระบบและกลไกแบบตัวแทนจากภาคส่วนต่าง ๆ ให้เข้ามาเป็นคณะกรรมการโครงการสาธารณะเพื่อทำหน้าที่ตัดสินใจร่วมกับตัวแสดงอื่น ๆ ในระบบภาคี

เครือข่าย โดยมีกระบวนการตัดสินใจที่อาศัยกลไกการประชุมคณะกรรมการดำเนินโครงการ โดยยึดมติของเสียงส่วนใหญ่ในที่ประชุมเป็นที่สิ้นสุด

เป้าหมายของการทำงานในเครือข่ายความร่วมมือ จากการศึกษาพบว่า ภาควิชาเครือข่ายทุกภาคส่วนต่างมีเป้าหมายร่วมกันคือ กลุ่มผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์มีสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้ผู้สูงอายุได้มาพบปะกันอันจะส่งผลให้มีสุขภาพกายสุขภาพจิตที่ดี ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต อนุรักษ์และพัฒนา ผู้มีปัญหาท้องถิ่นให้คงอยู่และสืบทอดสู่คนรุ่นหลัง เกิดความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน และนำไปสู่การช่วยเหลือสังคมในกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไป (Kalasin Municipality, B.E.2559) นอกจากนี้ เป้าหมายที่สำคัญประการหนึ่งคือ เพื่อให้เกิดวัฒนธรรมความร่วมมือกันในกลุ่มชนท้องถิ่นทุกภาคส่วน โดยเฉพาะความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน

ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือการจัดระบบบริการรองรับสังคมผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์

ความสามารถในการประสานความร่วมมือระดับบุคคล จากการศึกษาพบว่า การมีภาวะผู้นำในระบบเครือข่ายความร่วมมือ กล่าวคือ ภาวะผู้นำเกิดขึ้นทั้งในผู้บริหารเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ บุคลากรระดับปฏิบัติการ ผู้นำชุมชน และกลุ่มภาคประชาชนที่เข้าร่วมโครงการฯ ทั้งนี้ สำหรับในมิติของผู้บริหารเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ มีบทบาทสำคัญในการริเริ่ม ผลักดันให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินงาน ตลอดจนคอยเอื้ออำนวยให้เกิดการต่อยอดด้านความร่วมมืออยู่เสมอ เนื่องจากต้องการที่จะเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินโครงการฯ เพราะเล็งเห็นถึงข้อจำกัดในการดำเนินการกิจเพียงลำพัง ขณะเดียวกัน ผู้บริหารเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ก็มีกลไกการทำงานที่เป็นทางการของตนเอง มีทรัพยากรที่พร้อมระดับหนึ่ง (Boonplem, C. Mayor of Kalasin Municipality. November 30, B.E.2560. Interview)

ผู้บริหารเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์มีทักษะความสามารถในการสร้างแรงจูงใจให้ภาคีเครือข่ายมีความสมัครใจที่จะให้ความร่วมมือหรือทำตามข้อตกลงที่ร่วมกันจัดทำขึ้นด้วยความเต็มอกเต็มใจได้ และสามารถเป็นผู้นำที่ประสานเชื่อมโยงตัวแสดงต่าง ๆ หรือภาคีจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่มีภารกิจและเป้าหมายที่สอดคล้องกัน โดยกระทำการผ่านการเจรจาต่อรอง และการสื่อสารที่เข้าใจง่ายและมีความชัดเจนต่อภาคีเครือข่าย จึงทำให้ภาคีเครือข่ายรู้และตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเองได้อย่างชัดเจน (Tamkaew, N. Chief of the Directing Division, Office of the Municipal Clerk of Kalasin. November 30, B.E.2560. Interview) ผู้บริหารเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์มีความสามารถในการเป็นผู้นำเพื่อสร้างเครือข่ายการทำงาน โดยสามารถที่จะเชื่อมโยงบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันของสมาชิกภาคีเครือข่าย ด้วยการผสานจุดแข็งของสมาชิกภาคีเครือข่ายให้กลายเป็นศักยภาพองค์รวมเพื่อบริหารจัดการโครงการฯ ขณะเดียวกันผู้บริหารเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ก็รู้และตระหนักในข้อจำกัดหรือจุดอ่อนของภาคีเครือข่ายด้วย พร้อมกับมีการชี้แจงถึงข้อจำกัดของแต่ละสมาชิกเครือข่ายให้เป็นที่ยอมรับกันถ้วนหน้าในภาคีเครือข่าย จึงทำให้การขอความร่วมมือและการพึ่งพาอาศัยระหว่างกันในภาคีเครือข่ายดำเนินไปได้โดยไม่เกิดการคับข้องใจระหว่างกัน เนื่องจากสมาชิกภาคีสามารถยอมรับความแตกต่างในศักยภาพของสมาชิกภาคีเครือข่ายด้วยกันได้ ผู้บริหารเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ยังมีทักษะในการเป็นตัวกลางไกล่เกลี่ยหาทางออกที่ทุกฝ่ายเห็นพ้องต้องกันได้เสมอ เมื่อต้องการเพิ่มเติมกิจกรรมเสริมใหม่ ๆ เข้ามาในโครงการหนึ่ง ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ผู้บริหารเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์มีภาวะผู้นำจนสามารถประสาน เชื่อมโยง และสร้างเครือข่ายการทำงานได้ คือ การมีประสบการณ์ในตำแหน่งการบริหารท้องถิ่นเป็นระยะเวลายาวนาน ดังคำสัมภาษณ์ของ นายฉลอง ชวาลเลิศ (ปลัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์) ที่ว่า

“การที่ผู้บริหารเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์มีความสามารถในการเป็นผู้นำเพื่อสร้างเครือข่ายการทำงานได้ เพราะมีประสบการณ์การทำงานอย่างต่อเนื่องที่ยาวนาน นายจรรวพัฒน์ บุญเพิ่ม ดำรงตำแหน่งเป็นผู้บริหารเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ สมัยแรกในช่วง พ.ศ. 2545-2546 และได้รับเลือกตั้งกลับเข้ามาดำรงตำแหน่งเป็นผู้บริหารเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์อีกครั้งในปี พ.ศ.2554 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งนับรวมเป็นเวลากว่าหนึ่งทศวรรษหรือราว 3 สมัยแห่งวาระการเลือกตั้ง ดังนั้น เมื่อนโยบายต่อเนื่อง การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือจึงถูกริเริ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและเข้มข้นขึ้นเรื่อย ๆ และนำไปสู่ความไว้วางใจระหว่างกันในภาคีเครือข่ายความร่วมมือที่เพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน” (Karlers, C. Municipal Clerk of Kalasin Municipality. November 30, B.E.2560. Interview)

อีกทั้งผู้บริหารเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ มีความตระหนักและให้ความสำคัญกับความต่อเนื่องของกิจกรรมโครงการจัดระบบบริการรองรับสังคมผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จึงได้มีการกำหนดโครงการดังกล่าวนี้ไว้ในแผนพัฒนาเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ทุกปี นับแต่เริ่มดำเนินโครงการ ดังนั้น โครงการนี้จึงมีแผนพัฒนาท้องถิ่นรองรับ และมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานที่มุ่งให้ทุกฝ่ายงานในเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์มีส่วนร่วมรับผิดชอบร่วมกันอย่างครอบคลุมและทั่วถึง ซึ่งถือเป็นวิธีการจัดการความเสี่ยง ด้านความต่อเนื่องและความสำเร็จของโครงการอีกด้านหนึ่งมาโดยตลอดระยะเวลาที่ดำเนินโครงการ ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมโครงการดังกล่าวนี้ จะเกี่ยวข้องกับการประเมินผลการทำงานของทั้งระดับฝ่ายงานขององค์กรและบุคคล (Tamkaew, N. Chief of the Directing Devision, Office of the Municipal Clerk of Kalasin. November 30, B.E.2560. Interview) ดังนั้น หากเกิดกรณีที่ผู้บริหารฝ่ายการเมืองชุดนี้ ซึ่งเป็นชุดที่เป็นตัวแสดงหลักในการริเริ่มผลักดันโครงการดังกล่าวนี้ ไม่ได้รับเลือกให้อยู่ต่อในตำแหน่งผู้บริหารเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ การดำรงอยู่และความต่อเนื่องของโครงการก็ยังสามารถดำเนินการต่อไปได้เช่นเดิม และไม่ว่าจะมีการเลือกตั้งแล้วเปลี่ยนผู้บริหารชุดอื่น ๆ หรือชุดใดก็ตาม โครงการนี้ก็ยังคงจะได้รับความสำคัญและจะได้รับการสานต่อดังเช่นเดิม เนื่องจากเป็นโครงการที่ฝ่ายสภา ฝ่ายข้าราชการประจำและเจ้าหน้าที่ทุกประเภทในองค์กรได้มีความสนใจ ตระหนักและให้ความสำคัญกับกิจกรรมโครงการนี้มาอย่างสม่ำเสมอ และมีแนวโน้มจะให้ความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากกิจกรรมโครงการนี้มีความสอดคล้องกับกระแสนโยบายระดับประเทศ และที่สำคัญโครงการนี้เป็นโครงการที่ตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเป็นต้นทุน และโครงการนี้ก็ถูกกำหนดไว้ในแผนพัฒนาของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์มาอย่างยาวนาน จนผู้ปฏิบัติงานรู้สึกเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่ต้องพัฒนาร่วมกันหรืออีกนัยหนึ่ง โครงการนี้ได้สร้างสำนึกร่วมให้กับผู้ปฏิบัติงานในเครือข่ายการทำงานในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาในชุมชนท้องถิ่นเอง (Karlers, C. Municipal Clerk of Kalasin Municipality. November 30, B.E.2560. Interview) อีกทั้งบุคลากรในระดับปฏิบัติการมีข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ มากกว่านักการเมืองที่เข้ามาเป็นฝ่ายบริหารองค์กร บุคลากรระดับปฏิบัติการย่อมรู้ดีว่าการดำเนินการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ มีข้อจำกัด และอุปสรรคเท่าใดอย่างไร (Tamkaew, N. Chief of the Directing Devision, Office of the Municipal Clerk of Kalasin. November 30, B.E.2560. Interview)

สำหรับในมิติของบุคลากรระดับปฏิบัติการ กล่าวคือ เนื่องจากการดำเนินโครงการได้มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจลงสู่บุคลากรระดับปฏิบัติการภายในเครือข่ายค่อนข้างมาก เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงาน ดังนั้น ภาวะผู้นำที่เกิดขึ้นไม่ได้กระจุกตัวอยู่ที่ผู้บริหารเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์เพียงฝ่ายเดียว หากแต่ปรากฏการณ์ภาวะผู้นำเกิดขึ้นกับบุคลากรระดับปฏิบัติการในระบบเครือข่ายด้วย

สำหรับในมิติของผู้นำชุมชน กล่าวคือ ผู้นำชุมชนที่เข้ามาเป็นภาคีเครือข่ายนั้น เป็นบุคคลที่ประชาชนในชุมชนให้การยอมรับ มีความตื่นตัว ตระหนัก และให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตน ดังนั้น เมื่อผู้นำชุมชนเป็นบุคคลที่ประชาชนในชุมชนให้การยอมรับ การขับเคลื่อนให้เกิดความร่วมมือจากประชาชนกลุ่มเป้าหมายของโครงการฯ ก็สามารถทำได้โดยไม่มีอุปสรรคเท่าใดนัก (Karlers, C. Municipal Clerk of Kalasin Municipality. November 30, B.E.2560. Interview)

สำหรับในมิติของกลุ่มภาคประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ ได้เล็งเห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับ ในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับโครงการฯ การทำงานแบบเครือข่ายได้เปิดโอกาสให้กลุ่มประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการฯ เกิดการเรียนรู้จากวัฒนธรรมการทำงานแบบเครือข่ายจนนำไปสู่การมีภาวะผู้นำในตัวเองขึ้นได้ (Tamkaew, N. Chief of the Directing Division, Office of the Municipal Clerk of Kalasin. November 30, B.E.2560. Interview)

ดังนั้น การมีภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ บุคลากรระดับปฏิบัติการ ผู้นำชุมชน และกลุ่มภาคประชาชนที่เข้าร่วมโครงการฯ ส่งผลให้สมาชิกภาคีในเครือข่ายด้วยกันและประชาชนในชุมชนท้องถิ่นต่างก็มีความไว้วางใจ เชื่อถือ และยอมรับในตัวองค์กรภาคีเครือข่าย อีกทั้ง ที่ผ่านมา องค์กรภาคีที่ถูกเลือกสรรให้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายความร่วมมือ ต่างก็มีผลงานในการบริการสาธารณะเป็นที่พอใจต่อสมาชิกภาคีด้วยกันและประชาชนในชุมชนท้องถิ่น ดังนั้น จึงทำให้การประสานความร่วมมือระดับบุคคลในโครงการนี้บรรลุผลเป็นรูปธรรมได้ (Karlers, C. Municipal Clerk of Kalasin Municipality. November 30, B.E.2560. Interview)

ความสามารถในการประสานความร่วมมือระดับองค์กร จากการศึกษาพบว่า มีหน่วยงานหลักที่มีความพร้อมคอยทำหน้าที่ประสานงานและเชื่อมโยงสมาชิกในเครือข่ายด้วยกัน ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการตามสถานการณ์และความเหมาะสม กล่าวคือ ในการประสานความร่วมมือระดับองค์กรนั้น ที่ผ่านมา เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์เป็นหน่วยงานภาคีหลักของเครือข่าย ที่มีบทบาทในการเป็นตัวแสดงหลักที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงตัวแสดงอื่น ๆ ด้วยการประสานความร่วมมือทั้งในลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งเทศบาลกาฬสินธุ์มีศักยภาพที่สามารถทำได้ เนื่องจากเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ มีอำนาจรัฐรองรับในการขับเคลื่อนถูกต้องตามกฎหมาย มีทรัพยากรทางการเงินและบุคลากรที่เพียงพอต่อการทำหน้าที่ดำเนินประสานงานกับภาคีเครือข่าย ซึ่งหน่วยงานที่เป็นแกนหลักในภาคีเครือข่ายก็มีวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานอื่น ๆ เป็นต้น กล่าวคือ เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์เอง ยังมีวัฒนธรรมองค์กรที่ให้ความสำคัญกับการสร้างความร่วมมือหรือการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อร่วมกันบริการสาธารณะ ซึ่งที่ผ่านมา เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ได้มีการบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ อย่างหลากหลาย (Kalasin Municipality. B.E.2559b) ขณะเดียวกัน วัฒนธรรมเครือข่ายความร่วมมือยังถูกผลักดันเพื่อให้เกิดการนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม กล่าวคือ เรื่องเครือข่ายความร่วมมือได้กำหนดหรือระบุไว้ในนโยบายการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งเป็นแผนพัฒนาของระดับองค์กร ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2559 – 2561) เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์เอง ที่กำหนดให้เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ต้องพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ อาทิ เครือข่ายกลุ่มอาชีพ เครือข่ายสถานศึกษา เครือข่ายสุขภาพในชุมชน เครือข่ายป้องกันโรคอ้วน เครือข่ายชมรม เครือข่ายอาสาสมัครชุมชนร่วมตรวจสอบการบริหารงาน (อสต.) เครือข่ายองค์กรประชาชน ตลอดจนเครือข่ายชุมชน เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ความเข้าใจและมีส่วนร่วมเพื่อการสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง (Boonplem, C. Mayor of Kalasin Municipality. November 30, B.E.2560. Interview, Tamkaew, N. Chief of the Directing Division, Office of the Municipal Clerk of Kalasin. November 30, B.E.2560. Interview)

ดังนั้น ไม่ว่าจะในเชิงนโยบายขององค์กร หรือวัฒนธรรมขององค์กร เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ก็มักจะยึดมั่นในหลักเกณฑ์การทำงานร่วมกันไว้เป็นที่ตั้ง เนื่องจากการบริการสาธารณะไม่ใช่งานขององค์กรใดองค์กรหนึ่ง หากแต่เป็นงานของทุก ๆ องค์กรในท้องถิ่นเดียวกันที่ต้องร่วมด้วยช่วยกันทำ (Boonplem, C. Mayor of Kalasin Municipality. November 30, B.E.2560. Interview) ประกอบกับเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์เองก็มีความมุ่งมั่นในการสร้างเครือข่ายการทำงานของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ เนื่องจากการสร้างเครือข่ายการทำงาน ถือเป็นกลยุทธ์ทางการเมืองที่สำคัญของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ในฐานะองค์กรภาครัฐที่พยายามจะโน้มน้าวตัวแสดงจากภาคส่วนต่าง ๆ ในท้องถิ่น ให้เห็นด้วยกับนโยบายของตน โดยเฉพาะบางตัวแสดงที่เคยไม่เห็นด้วยกับนโยบายต่าง ๆ ของทางเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ให้หันเข้ามามีส่วนร่วม มีบทบาท และเห็นด้วยกับสิ่งที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการกับเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ อันเป็นการช่วยลดกระแสการต่อต้านการดำเนินนโยบายของทางเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์เอง ขณะที่ประชาชนก็มีการตื่นตัวด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนเอง กล่าวคือ เกิดความตื่นตัวด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนเอง ทั้งความตื่นตัวของภาคประชาคมและความตื่นตัวของภาคประชาชน ดังนั้น คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจึงมีภาคประชาชนต่างก็ต้องการที่จะเข้ามาให้ความร่วมมือและช่วยเหลือภาครัฐ ซึ่งการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ และภาคประชาชนนั้น เกิดขึ้นตั้งแต่ระยะเริ่มต้นจนถึงช่วงแห่งความสำเร็จเป็นรูปธรรมของโครงการ ขณะที่องค์กรสมาชิกภาคีเครือข่ายก็มีจำนวนที่เหมาะสม เหมาะกับการประสานความร่วมมือ อีกทั้งแต่ละองค์กรสมาชิกภาคีเครือข่ายก็มีความใกล้ชิดในด้านสถานที่ ที่ตั้ง ระหว่างองค์กรสมาชิกภาคีเครือข่ายด้วยกัน หนุนเสริมให้เกิดจิตสำนึกร่วมในชุมชนท้องถิ่น ดังนั้น คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในพื้นที่ องค์กรสมาชิกภาคีเครือข่ายเล็งเห็นถึงความสำคัญที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกันพัฒนาและแต่ละองค์กรสมาชิกภาคีเครือข่ายก็มีความต้องการที่จะมีชื่อเสียงของแต่ละองค์กรสมาชิกภาคีเอง เพื่อเป็นการหนุนเสริมให้องค์กรของตนได้รับการยอมรับจากประชาชนมากขึ้น ก็เป็นแรงจูงใจให้องค์กรภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในเครือข่ายความร่วมมือ หรืออีกนัยหนึ่ง การมีผลประโยชน์เชิงสร้างสรรค์ร่วมกัน ถือเป็นแรงจูงใจที่สำคัญที่ทำให้สมาชิกภาคีเครือข่ายเข้ามาร่วมคิดร่วมทำจนโครงการนี้สำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรมในระบบเครือข่ายการทำงาน

การทำงานจึงไม่มีปัญหาเรื่องการดำเนินงานซ้ำซ้อนกันภายในเครือข่าย เพราะมีการแบ่งงานกันทำอย่างลงตัว และชัดเจน ประกอบมีการเลือกสรรองค์กรที่จะเข้ามาร่วมเป็นองค์กรสมาชิกภาคีเครือข่ายโดยพิจารณาจากจุดแข็งที่องค์กรเหล่านั้นมีอยู่ได้อย่างลงตัว แต่ละองค์กรสมาชิกภาคีมีความรู้เขารู้เราอย่างเข้าอกเข้าใจกันภายในเครือข่าย กล่าวคือ องค์กรสมาชิกภาคีเครือข่ายแต่ละภาคส่วนเองก็มีการรับรู้และยอมรับในความแตกต่างทางศักยภาพที่มีอยู่ของแต่ละองค์กรสมาชิกภาคีเครือข่ายด้วยกัน ยอมรับในรูปแบบการบริหารจัดการโครงการฯ ตลอดจนวัฒนธรรมองค์กรของแต่ละสมาชิกองค์กรภาคี ดังนั้น กิจกรรมที่ขอความร่วมมือจากแต่ละองค์กรสมาชิกในภาคีเครือข่าย จึงเป็นกิจกรรมที่แต่ละสมาชิกองค์กรภาคีมีศักยภาพทำได้และมีความถนัดในกิจกรรมนั้น ๆ อยู่แล้วและองค์กรสมาชิกภาคีเครือข่ายก็สามารถสร้างสมดุลทางอำนาจต่อรองเพื่อพึ่งพาอาศัยกันและกันได้ กล่าวคือ ในการร่วมกันดำเนินงาน แต่ละองค์กรสมาชิกภาคีเครือข่าย ยังคงมีตัวตนที่มีความเป็นเอกลักษณ์และมีความเป็นอิสระจากองค์กรอื่น ๆ ในเครือข่ายด้วยกัน

ดังนั้น การดำเนินงานจึงตั้งอยู่บนพื้นฐานความสมัครใจและการยอมรับของทุกฝ่ายเป็นสำคัญและแต่ละองค์กรสมาชิกที่เข้ามาเป็นภาคีเครือข่ายมีผู้นำองค์กรที่ให้การสนับสนุนการทำงานในรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือและเป็นองค์กรที่ได้รับความไว้วางใจจากองค์กรภาคีเครือข่ายด้วยกันและประชาชนในท้องถิ่น อีกทั้งแต่ละองค์กรสมาชิกภาคีมีการสื่อสารระหว่างกันภายในเครือข่ายที่มีความคล่องตัว รวดเร็ว และยืดหยุ่น กล่าวคือ การสื่อสารระหว่างหน่วยงานหรือองค์กรสามารถดำเนินการได้ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ดังนั้น ความสัมพันธ์ขององค์กรภาคีเครือข่ายในโครงการนี้จึงมีลักษณะทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทำให้เกิดความคล่องตัว รวดเร็ว และยืดหยุ่นใน

การติดต่อประสานงานกันเพื่อบริหารจัดการโครงการฯ มีการจัดระบบข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่อย่างกระจัดกระจายร่วมกัน ได้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารในเครือข่ายระหว่างกันอย่างกว้างขวางและเป็นระบบ จนสามารถพัฒนาไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ และเกิดความชำนาญในการทำงานในรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและทรัพยากรที่มีความถูกต้อง แม่นยำ ครบถ้วน และตรงตามที่วัตถุประสงค์ของเครือข่ายความร่วมมือต้องการ ทั้งนี้ โครงการการจัดระบบบริการรองรับสังคมผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ยังเป็นโครงการที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมหรือชุมชนโดยรวมขณะเดียวกันก็เป็นโครงการที่มีความโปร่งใส กล่าวคือ ภาคประชาชนที่อยู่นอกเครือข่ายสามารถสอดส่อง ให้ข้อเสนอแนะ ตรวจสอบการทำงานของเครือข่ายการทำงานในโครงการนี้ได้อย่างใกล้ชิด อาทิ กรณีเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์นั้น ได้มีการส่งเสริมการทำงานเพื่อก่อให้เกิดความโปร่งใส ดังจะเห็นได้จากการเผยแพร่หรือเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการดังกล่าวนี้ต่อประชาชนในพื้นที่ทั้งทางเว็บไซต์ วารสาร บอร์ดประชาสัมพันธ์ อีกทั้งประชาชนในท้องถิ่นสามารถร้องทุกข์ ร้องเรียน แสดงความคิดเห็นผ่านทางเว็บไซต์ของทางเทศบาลได้อีกด้วย และที่สำคัญ ในระบบเครือข่ายการทำงาน มีกระบวนการตัดสินใจร่วมกันที่เป็นประชาธิปไตย โดยเปิดโอกาสให้ตัวแสดงต่าง ๆ ในเครือข่ายมีส่วนร่วมอย่างเปิดกว้างเป็นพื้นฐาน มีการตรวจสอบ ติดตามผลการดำเนินงานและรายงานผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สมาชิกภาคีเครือข่ายได้รับรู้ถึงความก้าวหน้าร่วมกัน

สรุปผล

เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์มีรูปแบบและวิธีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในโครงการการจัดระบบบริการรองรับสังคมผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ดังนี้

ด้านการริเริ่มความร่วมมือ พบว่าการริเริ่มความร่วมมือเกิดจากสภาพการณ์ในพื้นที่เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์เป็นสังคมผู้สูงอายุ เช่นเดียวกับโครงสร้างประชากรในประเทศไทย กล่าวคือ ผู้สูงอายุบางคนอยู่คนเดียวไม่มีลูกหลาน คู่สมรสเสียชีวิตก่อน หรือลูกหลานมีภารกิจในต่างถิ่น ทำให้ต้องอยู่ตามลำพังไม่มีเพื่อน รู้สึกเหงา และมีความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพ ขณะที่เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ไม่สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้เพียงลำพัง เนื่องจากขาดแคลนบุคลากรในการดำเนินงานเฉพาะทาง ดังนั้น เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและได้จัดทำโครงการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในท้องถิ่นของตน ผ่านกลไกการทำงานแบบเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งจากภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคประชาชนในท้องถิ่น

ด้านตัวแสดงที่เกี่ยวข้อง พบว่าตัวแสดงที่เกี่ยวข้องในความร่วมมือในโครงการการจัดระบบบริการรองรับสังคมผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ นับตั้งแต่มีการดำเนินโครงการในปี 2557 จนถึงปัจจุบันนั้น ภาคีเครือข่ายความร่วมมือ ประกอบด้วย ภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน

ด้านบทบาทของตัวแสดงที่เป็นภาคีความร่วมมือ พบว่าบทบาทของตัวแสดงที่เป็นภาคีความร่วมมือ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ (1) ส่วนที่เป็นการวางแผนและตัดสินใจ ในโครงการนี้มีหน่วยงานที่เข้าร่วมในการวางแผน ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูล ร่วมให้คำปรึกษา ตลอดจนร่วมตัดสินใจทั้งจากภาครัฐ ภาคประชาสังคมและภาคประชาชน (2) ส่วนที่เป็นการลงมือปฏิบัติ ในโครงการนี้มีทั้งหน่วยงานทั้งจากภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคประชาชนที่ลงมือปฏิบัติหรือดำเนินงานตามแผนงานที่เข้าไปกำหนดขึ้นร่วมกันอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ จนทำให้โครงการประสบผลสำเร็จและเป็นที่ยอมรับต่อสาธารณะชน และมีหน่วยงานที่เข้าร่วมเพียงบางขั้นตอน แต่ก็ยังเป็นขั้นตอนที่นับได้ว่าสำคัญ

(3) การแลกเปลี่ยนและระดมทรัพยากรในโครงการนี้มีการแลกเปลี่ยนและระดมทรัพยากรด้านเงินงบประมาณ ข้อมูลข่าวสาร อุปกรณ์เครื่องมือ เทคโนโลยี สถานที่ บุคลากร ความรู้ และประสบการณ์

ด้านการจัดโครงสร้างการทำงานร่วมกัน พบว่าการจัดโครงสร้างการทำงานในความร่วมมือในโครงการการจัดระบบบริการรองรับสังคมผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์นั้น มีการจัดโครงสร้างการทำงานในรูปแบบคณะกรรมการและรูปแบบภาคีเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์กับหน่วยงานภาคีทั้งจากภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน มีการประสานความร่วมมือกันทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการผสมกันไป ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และความเหมาะสม

ด้านการตัดสินใจร่วมกัน พบว่าโครงการการจัดระบบบริการรองรับสังคมผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์มีการตัดสินใจร่วมกัน 2 รูปแบบคือ การตัดสินใจโดยผู้บริหารของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ และการตัดสินใจผ่านคณะกรรมการหรือตัวแทนภาคีเครือข่าย

ด้านการมีเป้าหมายของการทำงานร่วมกัน พบว่าการมีเป้าหมายของการทำงานร่วมกันในโครงการการจัดระบบบริการรองรับสังคมผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ของตัวแสดงต่าง ๆ ที่เข้ามาเป็นภาคีเครือข่ายความร่วมมือคือ กลุ่มผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์มีสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้ผู้สูงอายุได้มาพบปะกันอันจะส่งผลให้มีสุขภาพกายสุขภาพจิตที่ดี ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต อนุรักษ์และพัฒนาผู้มีปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่และสืบทอดสู่คนรุ่นหลัง เกิดความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน และนำไปสู่การช่วยเหลือสังคมในกิจกรรมอื่น ๆ

ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในโครงการการจัดระบบบริการรองรับสังคมผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์คือ **ความสามารถในการประสานความร่วมมือระดับบุคคล** พบว่ามีลักษณะสำคัญคือการมีภาวะผู้นำในระบบเครือข่ายความร่วมมือ ซึ่งการมีภาวะผู้นำเกิดขึ้นทั้งในผู้บริหารเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ บุคลากรระดับปฏิบัติการ ผู้นำชุมชน และกลุ่มภาคประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ โดยลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์นั้น จะมีบทบาทสำคัญในการริเริ่ม ผลักดันให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินงาน ตลอดจนคอยเอื้ออำนวยให้เกิดการต่อยอดด้านความร่วมมือ มุ่งบริหารจัดการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาโครงการฯ สามารถเล็งเห็นถึงข้อจำกัดในการดำเนินการกิจเพียงลำพัง มีทักษะความสามารถในการสร้างแรงจูงใจให้ภาคีเครือข่ายมีความสนใจที่จะให้ความร่วมมือหรือทำตามข้อตกลงที่ร่วมกันจัดทำขึ้นด้วยความเต็มอกเต็มใจได้ สามารถเป็นผู้ทำหน้าที่ประสานเชื่อมโยงตัวภาคีจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่มีภารกิจและเป้าหมายที่สอดคล้องกับโครงการฯ สามารถเจรจาต่อรองและการสื่อสารได้เข้าใจง่ายและมีความชัดเจนต่อภาคีเครือข่าย ทำให้ภาคีเครือข่ายรู้และตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเองได้อย่างชัดเจน สามารถเป็นผู้นำเพื่อสร้างเครือข่ายการทำงาน โดยสามารถที่จะเชื่อมโยงบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันของสมาชิกภาคีเครือข่าย ด้วยการผสานจุดแข็งของสมาชิกภาคีเครือข่ายให้กลายเป็นศักยภาพองค์รวมเพื่อบริหารจัดการโครงการสามารถรู้และตระหนักในข้อจำกัดหรือจุดอ่อนของภาคีเครือข่ายด้วย สามารถชี้แจงถึงข้อจำกัดของแต่ละสมาชิกเครือข่ายให้เป็นที่รับทราบกันถ้วนหน้าในภาคีเครือข่าย จึงทำให้การขอความร่วมมือและการพึ่งพาอาศัยระหว่างกันภายในภาคีเครือข่ายดำเนินไปได้โดยไม่เกิดการคับข้องใจระหว่างกัน เนื่องจากสมาชิกภาคีสามารถยอมรับความแตกต่างในศักยภาพของสมาชิกภาคีเครือข่ายด้วยกันได้ มีทักษะในการเป็นตัวกลางไกล่เกลี่ยหาทางออกที่ทุกฝ่ายเห็นพ้องต้องกันได้เสมอเมื่อต้องการเพิ่มเติมกิจกรรมเสริมใหม่ ๆ เข้ามาในโครงการ มีประสบการณ์ในตำแหน่งการบริหารท้องถิ่นเป็นระยะเวลา

ยาวนาน มีความตระหนักและให้ความสำคัญกับความต่อเนื่องของกิจกรรมโครงการโดยมีแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรองรับ มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานที่มุ่งให้ทุกฝ่ายงานมีส่วนร่วมรับผิดชอบร่วมกันอย่างครอบคลุมและทั่วถึง ซึ่งถือเป็นวิธีการจัดการความเสี่ยงในการดำเนินโครงการฯ และกำหนดให้การดำเนินโครงการเชื่อมโยงกับการประเมินผลการทำงานของทั้งระดับฝ่ายงานขององค์กรและบุคคล

ส่วนความสามารถในการประสานความร่วมมือระดับองค์กร พบว่าเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ เป็นหน่วยงานหลักที่มีความพร้อมคอยทำหน้าที่ประสานงานและเชื่อมโยงสมาชิกในเครือข่ายด้วยกัน และเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ในฐานะหน่วยประสานงานหลักก็เป็นองค์กรที่มีวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานอื่น ๆ เป็นต้นทุนและการมุ่งมั่นสร้างเครือข่ายการทำงานก็ถือเป็นกลยุทธ์ทางการเมืองที่สำคัญของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ในฐานะองค์กรภาครัฐที่พยายามจะโน้มน้าวตัวแสดงจากภาคส่วนต่าง ๆ ในท้องถิ่นให้เห็นด้วยกับนโยบายของตน ขณะที่องค์กรภาคประชาสังคม และภาคประชาชนก็มีการตื่นตัวด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งการมีจำนวนภาคีเครือข่ายที่เหมาะสมและความใกล้ชิดในด้านสถานที่ตั้งของแต่ละองค์กรภาคี ก็มีส่วนหนุนเสริมให้เกิดจิตสำนึกร่วมในชุมชนท้องถิ่น แต่ละองค์กรสมาชิกภาคีเครือข่ายก็มีความต้องการที่จะมีชื่อเสียงและการยอมรับจากประชาชนให้มากขึ้น จึงเป็นแรงจูงใจให้องค์กรภาคีใส่ใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในเครือข่ายความร่วมมือ แต่ละองค์กรสมาชิกภาคีมีเป้าหมายการทำงานที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน มีการกำหนดเป้าหมาย บทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบ และความคาดหวังที่เครือข่ายมีต่อภาคีอย่างเปิดเผยและชัดเจน ประกอบกับมีการเลือกสรรองค์กรภาคีจากจุดแข็งที่แต่ละองค์กรภาคีมีอยู่ได้อย่างลงตัว และแต่ละองค์กรภาคีต่างก็มีความรู้เขารู้เราอย่างเข้าอกเข้าใจกันภายในเครือข่าย ในระบบเครือข่ายสามารถสร้างความสมดุลทางอำนาจต่อรองเพื่อพึ่งพาอาศัยกันและกันได้ องค์กรภาคีในเครือข่ายต่างก็เป็นองค์กรที่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนในท้องถิ่นเป็นต้นทุน

การสื่อสารระหว่างกันภายในเครือข่ายที่มีความคล่องตัว รวดเร็ว และยืดหยุ่น สามารถดำเนินการได้ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีการจัดระบบข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่อย่างกระจัดกระจายร่วมกันได้อย่างเป็นระบบ เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารในเครือข่ายระหว่างกันอย่างกว้างขวางและเป็นระบบ จนสามารถพัฒนาไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน เกิดความชำนาญในการทำงานในรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและทรัพยากรก็มีความถูกต้อง แม่นยำ ครบถ้วน และตรงตามที่วัตถุประสงค์ของเครือข่ายความร่วมมือต้องการ ขณะเดียวกันโครงการการจัดระบบบริการรองรับสังคมผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ก็เป็นโครงการที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมหรือชุมชนโดยรวม เป็นโครงการที่มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ และที่สำคัญในระบบเครือข่ายการทำงานมีระบบการตัดสินใจร่วมกันที่เป็นประชาธิปไตย

สำหรับการประสานความร่วมมือระดับบุคคลและระดับองค์กร ปัจจัยการจูงหรือตัวจูงใจ (Motivation Factor) คือสมาชิกภาคีเครือข่ายเล็งเห็นถึงความสำคัญที่จะเข้ามาร่วมมือกันพัฒนาและแต่ละองค์กรสมาชิกภาคีเครือข่ายก็มีความต้องการที่จะมีชื่อเสียงของแต่ละองค์กรสมาชิกภาคีเอง เพื่อเป็นการหนุนเสริมให้องค์กรของตนได้รับการยอมรับจากประชาชนมากขึ้น เป็นแรงจูงใจให้องค์กรภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในเครือข่ายความร่วมมือ กล่าวคือ การมีผลประโยชน์เชิงสร้างสรรค์ร่วมกัน ถือเป็นแรงจูงใจที่สำคัญที่ทำให้สมาชิกภาคีเครือข่ายเข้ามาร่วมคิดร่วมทำจนโครงการนี้สำเร็จ (Hygiene Factors) ได้อย่างเป็นรูปธรรมในระบบเครือข่ายการทำงานและการระดมทรัพยากรเกิดขึ้นภายในชุมชนท้องถิ่น

ความสำเร็จของการบริหารจัดการปกครองท้องถิ่นบนฐานเครือข่ายความร่วมมือ: บทเรียนจากโครงการการจัดระบบบริการรองรับสังคมผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ครั้งนี้ สอดคล้องกับงานของศักดิ์สิทธิ์ ฆารเลิศ (B.E.2560) จากการศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการปกครองท้องถิ่นบนฐานเครือข่ายความร่วมมือบทเรียนเบื้องต้นจากโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาโดยเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ที่กล่าวถึงเครือข่ายความร่วมมือร่วมกัน มีตัวแสดงทั้งจากภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ผลการศึกษาดังกล่าวทำให้เห็นว่า เทศบาลเมืองร้อยเอ็ดได้ดำเนินโครงการการแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาในท้องถิ่นของตน ผ่านกลไกการทำงานแบบเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งจากภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนในท้องถิ่น มีความสอดคล้องกับหลักการและแนวคิดการบริหารจัดการปกครองท้องถิ่นบนฐานเครือข่ายความร่วมมืออย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะต่อเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์

1. ต้องเร่งประสานความร่วมมือกับหน่วยงานใหม่ ๆ ในชุมชนท้องถิ่นทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อขยายเครือข่ายความร่วมมือ อันจะเป็นการเสริมศักยภาพต่อการดำเนินโครงการ และควรประกาศเจตจำนงร่วมกันภาคีเครือข่ายความร่วมมือที่เข้ามามีบทบาทร่วมคิดร่วมทำในโครงการผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้รับรู้บทบาทของตัวแสดงต่าง ๆ ในเครือข่ายความร่วมมือ อันจะเป็นการสร้างการยอมรับจากหมู่ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อภาคีเครือข่ายด้วย ตลอดจนเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการร่วมพัฒนาชุมชนท้องถิ่นร่วมกันต่อไป
2. เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ต้องเร่งสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานระดับภูมิภาคและระดับประเทศที่พร้อมจะสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินโครงการด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน

References

- Charoenmuang, T. (B.E.2551). *Theories and Concepts: Local Government and Local Governance (Volume 1)*. Bangkok: Kobfai.
- Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute (TGRI). (B.E.2557). *Situation of Thai Elderly 2013*. Bangkok: Amarin Printing and Publishing Public Company Limited.
- Kalasin Municipality. (B.E.2559). *Rai Ngan Pon Karn Dum Neon Krong Karn Chad Borikarn Rong Rub Sungkom Pu Sung Ayu Nai Ket Tedsaban Mueng Kalasin*.
_____. (B.E.2559b). *Plan Pattana 3 Pee (2559-2561)*.
- Karlers, S. (B.E.2560). Collaborative local governance lessons from the development quality of life for children and youths outside the educational system by the Roi Et municipality. *Political Science Review*, 2(2), 1-52.
- Office of the Decentralization to the Local Government Organization Committee. (B.E.2559). *Prakard Kana Kammakarn Khan Krachai Aumnat Hai Kae Ongkorn Pokkrong Suen Thong Tin Ruang Pon Khan Kud Ruak Ongkorn Pokkrong Suen Thong Tin Ti Mi Khan Barihan Chadkhan Ti Di Pi Ngob Praman B.E.2559*. Retrieved November 14, B.E.2560 from https://drive.google.com/file/d/0B_chJTaNUH8BZ1VMNDZ5eFJhdGM/view.
- Pra Rat Cha Bunyun Kumnot Plan Lae Kanton Khan Kha Chai Umnat Hai Kae Ongkorn Pokkrong Sun Thong Tin B.E.2542*. (B.E.2542). Royal Thai Government Gazette.
- Siroros, P. (B.E.2558). Khan suksa khan chadkhan pokkrong nai miti nayobai khan suksa: Thum kwam kao chai khan chad khan pokkrong (governance) kruekai kong khan chad khan pokkrong (governance network) lae apikruekai khan chadkhan pokkrong (Metagovernance). In *Unpacking Public Policy*. Bangkok: Faculty of Political Science, Thammasat University.
- Starkey, P. (1997). *Networking for Development*. London: International Forum for Rural Transport and Development.
- Tunchai, W. (B.E.2557). *Khan Krachai Aumnat Lae Prachatippatai Nai Pratet Thai*. Bangkok: King Prajadhipok's Institute.
- Wattana, D., Wattana, S., & Wiriyaawat, S. (B.E.2544). *Raingan Wichai Chabab Sombun Krong Khan Suksa Bueng Ton Reang Rabob Khan Barihan Chadkhan Thong Tin*. Bangkok: Department of Public Administration, Faculty of Political Science, Chulalongkorn University.

Appendix: Interviews

- Boonplem, C. Mayor of Kalasin Municipality. November 30, B.E.2560. Interview.
- Kachonrak, O. Public Health Technical Officer 5, Bureau of Public Health and Environment, Kalasin Municipality. November 30, B.E.2560. Interview.
- Karlers, C. Municipal Clerk of Kalasin Municipality. November 30, B.E.2560. Interview.
- Tamkaew, N. Chief of the Directing Division, Office of the Municipal Clerk of Kalasin. November 30, B.E.2560. Interview.